

§ 70.

Regionala utvecklingsnämndens återkoppling på planeringsförutsättningar för 2023-2026

Dnr: RUN 91-2022

Beslut

Regionala utvecklingsnämnden fastställer upprättat förslag med återkoppling på planeringsförutsättningar 2023-2026.

Återkopplingsrapporten överlämnas till regionstyrelsen.

Paragrafen justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning

Regionala utvecklingsnämnden har fått möjlighet att lämna återkoppling på planeringsförutsättningar för perioden 2023-2026 som fastställts av regionstyrelsen.

I återkopplingsrapport ska respektive nämnd redogöra för:

- Nämndens bidrag till fullmäktiges mål och uppdrag
- Nämndens utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar
- Nämndens inriktning för kompetensförsörjning
- Nämndens plan för hållbar ekonomi och prioriteringar av resurser
- Nämndens investeringsplanering
- Nämndens övriga synpunkter

Kulturutskottet och kollektivtrafikutskottet har lämnat inspel inför nämndens återkopplingsrapport utifrån respektive utskotts ansvarsområde.

Synpunkterna har därefter inarbetats i sammanhållet upprättat förslag till regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport.

Kulturutskottets och kollektivtrafikutskottets inspel biläggs ärendet.

Beslutsunderlag

Arbetsutskottet 2022-03-30 § 64

Tjänsteskrivelse

Regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport, planeringsförutsättningar 2023-2026

Kollektivtrafikutskottets inspel inför regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport

Kulturutskottets inspel inför regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport

Planeringsförutsättningar 2023-2026, inklusive bilagor 1-12

Beslutsexpediering

Regionstyrelsen

Ekonomistaben

Katrine Andersson
Stab regional utvecklingsförv

Regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport på planeringsförutsättningar 2023-2026

Dnr: RUN 91-2022

Sammanfattning

Regionala utvecklingsnämnden har fått möjlighet att lämna återkoppling på de planeringsförutsättningar för perioden 2023-2026 som fastställts av regionstyrelsen.

I återkopplingsrapport ska respektive nämnd redogöra för

- Nämndens bidrag till fullmäktiges mål och uppdrag
- Nämndens utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar
- Nämndens inriktning för kompetensförsörjning
- Nämndens plan för hållbar ekonomi och prioriteringar av resurser
- Nämndens investeringsplanering
- Nämndens övriga synpunkter

Kulturutskottet och kollektivtrafikutskottet har lämnat inspel inför nämndens återkopplingsrapport utifrån respektive utskotts ansvarsområde.

Synpunkterna har därefter inarbetats i sammanhållet upprättat förslag till regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport.

Kulturutskottets och kollektivtrafikutskottets inspel biläggs ärendet.

Förslag till beslut

Arbetsutskottets förslag till beslut

Regionala utvecklingsnämnden fastställer upprättat förslag med återkoppling på planeringsförutsättningar 2023-2026.

Återkopplingsrapporten överlämnas till regionstyrelsen.

Denna paragraf förklaras omedelbart justerad.

Bedömda resultat och konsekvenser

-

Erstatter beslutet ett tidigare/annat beslut?

-

Resurser och finansiering

-

Bilagor

Regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport, planeringsförutsättningar 2023-2026

Kollektivtrafikutskottets inspel inför regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport

Kulturutskottets inspel inför regionala utvecklingsnämndens återkopplingsrapport

Planeringsförutsättningar 2023-2026, inklusive bilagor 1-12

Beslut expedieras till

Regionstyrelsen

Ekonomistaben

Återkopplingsrapport

Planeringsförutsättningar 2023 – 2026

Regionala utvecklingsnämnden

Nämndens bidrag till fullmäktiges mål och uppdrag

Regionala utvecklingsnämndens verksamhet handlar om att leda, utveckla, följa upp och samordna det regionala utvecklingsarbetet i länet. Rollen som regionalt utvecklingsansvarig regleras genom ett antal förordningar och uppdrag. Den regionala kraften hämtas från den regionala utvecklingsstrategin (RUS), och det statliga uppdraget vägleds av nationell strategi för en regional hållbar utveckling 2021-2030. Den regionala utvecklingsstrategin 2020-2030 genomförs genom de samlade insatserna av aktörer i alla sektorer. Strategin visar vägen för en önskvärd utveckling i Västerbotten fram till år 2030. Regionala utvecklingsnämnden ansvarar även för andra strategier, bland annat det regionala trafikförsörjningsprogrammet, den regionala innovationsstrategin och den regionala digitala agendan samt har ansvaret för att upprätta och fastställa länsplaner för regional transportinfrastruktur.

I regionala utvecklingsnämndens uppdrag finns ansvaret för regional kulturverksamhet samt regional kollektivtrafik. En viktig uppgift kopplad till det regionala utvecklingsansvaret är att besluta om användningen av vissa statliga medel för regional utveckling, bland annat investeringar i regionala utvecklingsprojekt och företag. Nämnden bidrar till en hållbar regional utveckling i fördelningen av regionala tillväxtanslaget. Många insatser i det regionala utvecklingsarbetet sker tillsammans med och via aktörer från övriga delar av den offentliga sektorn, akademien, näringslivet och det civila samhället. Nämnden har även att representera Region Västerbotten och länet genom att bedriva påverkansarbete i nationella och internationella sammanhang. Vidare har nämnden ansvar för att organisera samverkan med länets kommuner inom regional utveckling.

Nämndens bidrag till regionens mål och uppdrag specificeras genom att varje regionmål bryts ner och konkretiseras i delmål för nämnden. Delmålen anges i nämndplanen. Framtagande av delmålen utgår från RUS och andra sakområdesstrategier för länets utveckling, även från nationella uppdrag. Delmålen revideras årligen baserat på den uppföljning som verksamheten gjort och de erfarenheter och lärande som skett under året. Nedan beskrivs övergripande nämndens bidrag till regionmålen under planeringsperioden med utgångspunkt i riktningen som anges i RUS.

RUS tar sin utgångspunkt i de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Dessa är en konkretisering av innehållet i de tre hållbarhetsdimensionerna: den ekologiska, den sociala och den ekonomiska. Samtliga mål i Agenda 2030 inkluderas i RUS:ens två övergripande hållbarhetsmål: En levande plats och En cirkulär plats. En levande plats är samhället där människor vill stanna, för ett kortare besök eller hela livet. Det är platsen med goda förutsättningar för att besöka, växa, arbeta och bli gammal. En cirkulär plats

hanterar klimatomställningen samt skapar ekonomiska möjligheter och infrastruktur på ett sätt som samtidigt tar hand om naturresurserna och ekosystemen för att Västerbotten ska vara en levande plats för framtida generationer.

I länet finns naturresurser, förnybara energikällor, forskning, kunskap, ett drivet näringsliv, civilsamhälle och invånare, som ger Västerbotten en fördel i att utveckla beredskap för klimatförändringarna samt ställa om till ett cirkulärt samhälle med minskade klimatutsläpp och bevarande av biologisk mångfald. Att gå före i omställningen mot ett miljömässigt hållbart samhälle bidrar också till ett starkt och konkurrenskraftigt näringsliv och ökad attraktivitet, något som är grundläggande för den regionala utvecklingen. Därmed bidrar det till att länet får fler och växande företag, fler arbetstillfällen och fler invånare, vilket ger ökade skatteintäkter och bättre möjligheter till offentlig välfärd. Regionala utvecklingsinsatser bidrar till att länet blir en föregångare i denna omställning.

Regionala utvecklingsnämnden bidrar till regionplanens alla tre målområden genom verksamhet inom nämndens ansvarsområde. I korthet handlar nämndens bidrag till regionmålen bland annat om följande:

- Det regionala utvecklingsansvaret: Nämnden strävar efter att utveckla arbetssätt, öka kompetensen, stärka hållbarhetsintegreringen och arbeta strukturerat med genomförandet av det regionala utvecklingsuppdraget. En aktör som förmår och har kapacitet att leda i förändring.
- Externa relationer och strategisk platsutveckling: Utveckla den strategiska platsutvecklingen för att stödja, utveckla, kommunicera och marknadsföra regionens dragningskraft.
- Näringslivsutveckling: Samverka med länets kommuner och länets övriga aktörer för att förbättra villkoren för regionens näringsliv och skapa förutsättningar för etableringar och omställning.
- Internationalisering: Stödja länets näringsliv genom insatser för att underlätta export, etableringar och internationella investeringar.
- Kompetensförsörjning: Bidra till en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning i länet och på länets arbetsmarknad.
- Arbetsmarknad: Verka tillsammans med arbetsmarknadens aktörer med i huvudsak platsmarknadsföring och integration.
- Regional finansiering: En effektiv och strategisk finansiering av utvecklingsinsatser och investeringar som tydligt bidrar till hållbar regional utveckling i hela länet.
- Infrastruktur: Bereda och implementera Länstransportplanen i syfte att utveckla transportsystemet för att förbättra tillgängligheten för de som bor och verkar i länet.
- Digitalisering: Verkar för bättre förutsättningar för att tillvarata potentialen i digitalisering genom insatser som minskar det digitala utanförskapet i länet och ökar kunskaperna om digitaliseringens möjligheter inom länets näringsliv, civilsamhälle, och kommuner. Nämnden ansvarar också för arbetet med att koordinera bredbandsinsatser i regionen.

- Kollektivtrafik: Insatser för att öka kollektivtrafikens andelar av det motoriserade resandet, öka andelen fordonskilometer som sker med förnyelsebara drivmedel och öka tillgängligheten till kollektivtrafik. I nämndens verksamhet finns den regionala kollektivtrafikmyndigheten.
- Kultur: Bidra till förnyelse, mångfald och utveckling av kulturverksamheter och kulturprojekt i linje med de regionala och nationella kulturpolitiska målen
- Miljö och klimat: Minskad miljö- och klimatpåverkan genomsyrar alla nämndens ansvarsområden. Nämnden ska verka för en cirkulär ekonomi och bioekonomisk tillväxt med hållbart värdeskapande från skog, mark och vatten.
- Regional innovationsledning: Stärka kapaciteten till innovation hos aktörer i Västerbotten.
- Samhällsplanering: Insatser för samordning och ökad samverkan mellan och med länets kommuner inom bland annat VA, avfall, räddningstjänst, plan och bygg.
- Regional turism: Bidra till utvecklingen av en hållbar besöksnäring i länet.
- Utbildning: Stödja länets kommuner i arbetet för livslångt lärande utifrån det regionala kompetensförsörjningsuppdraget.
- Ekonomi: Hålla lagd budget. Nämnden verkar även för hållbar tillväxt, samt att tillvarata potentialen till tillväxt som den etablerings- och investeringskraft som råder i länet skapar, ökad inflyttning och att det därmed genereras mer skatteintäkter till Region Västerbotten.
- Medarbetare: Säkerställa att förvaltningen har en god arbetsmiljö och en ledning och styrning som bygger på tillit, delaktighet och respekt mellan arbetsgivare och medarbetare.

Nämndens utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar

Nedan beskrivs övergripande de mest prioriterade insatser som ska göras under planeringsperioden. Insatser görs i syfte att bidra till genomförande av RUS 2020-2030 och målen i Regionplanen. Syftet med regionala utvecklingsinsatser inom ramen för RUS 2020-2030 är att stärka förmågan till förändring i regionen, genom att ta vara på inomregionala skillnader som en utvecklingskraft.

Stärkt beredskap för att hantera samhällsförändringar

Av särskild vikt är att regionala utvecklingsförvaltningen under kommande period fortsatt utvecklar beredskapen för att snabbt kunna agera regionalt vid exempelvis varsel, större samhällskatastrofer eller större etableringar.

Den ryska invasionen av Ukraina har på kort tid förändrat den globala ordningen i grunden. De långsiktiga effekterna och konsekvenserna är svåra att överblicka i dagsläget. Pandemin, likväl som kriget i Europa, riktar uppmärksamhet mot behovet att se över graden av självförsörjning, kort- och långsiktiga effekter för näringsliv och investeringar, samt tillgång till nödvändiga resurser bland annat. Det kan föranleda behov av att se över samhällelig infrastruktur av olika slag, IT-säkerhet och kommer med

högsta sannolikhet påverka flertalet av nämndens ansvarsområden under kommande period. Omställning av strukturfondsprogrammen är att vänta och här behöver nämnden som regionalt utvecklingsansvarig kunna möta upp förändringar på ett flexibelt och om möjligt förebyggande sätt. Samverkan med länets kommuner och andra aktörer kommer sannolikt också att påverkas. Klimatpåverkan och klimatanpassning kommer att vara viktiga frågor, behov av insatser inom detta område kommer att öka till följd av klimatförändringar.

De människor som är på flykt från invasionen i Ukraina och som söker sig till Västerbotten, behöver tas emot av samhället på bästa sätt. I likhet med andra människor som är nya för Västerbotten, behöver de välkomnas som en resurs och tillgång för länet, där varje enskild individ tas tillvara och ges utrymme och förutsättningar att forma sin framtid som en del av Västerbotten. Som kortvarig gäst, eller framtida invånare. Här behöver Region Västerbotten kroka arm med civilsamhället, utbildningsanordnare, näringslivsaktörer, myndigheter och kommuner, med flera.

Inriktningar i den regionala utvecklingsstrategin genomsyrar strategins alla prioriteringar

RUS anger tre inriktningar som genomsyrar samtliga prioriteringar i strategin, vilka i sin tur vägleder all verksamhet som nämnden ansvarar för. Dessa inriktningar är:

- *Sammanhållen region.* Regionala utvecklingsinsatser bidrar till en platsbaserad, utåtriktad och integrerad utveckling av städer, landsbygder och glesbygder inom och utanför länet, för att Västerbotten ska vara en sammanhållen region.
- *Jämlik och jämställd inkludering.* Regionala utvecklingsinsatser bidrar till att länet säkerställer att skillnader mellan grupper utjämnas för en jämställd och inkluderande utveckling.
- *Föregångare i omställning.* Regionala utvecklingsinsatser bidrar till att länet blir en föregångare i omställningen till ett cirkulärt samhälle med beredskap för klimat- och miljöförändringar

Alla regionala utvecklingsinsatser ska tydligt bidra till en eller flera av prioriteringarna i RUS samt långsiktigt bidra till de övergripande hållbarhetsmålen en levande och cirkulär plats, dvs målen i Agenda 2030.

Samverkan och insatser för en levande och cirkulär plats

Den regionala utvecklingsstrategin visar hur aktörer tillsammans i länet ska arbeta för en hållbar utveckling. De två övergripande hållbarhetsmålen, en levande plats respektive en cirkulär plats, tar sikte på de globala målen i Agenda 2030. Strategin är framtagen i bred samverkan med länets aktörer och en bred uppslutning är nödvändig för att Västerbotten ska kunna uppnå de mål som tagits fram. Därför ska verksamheten fortsätta utveckla samverkan med länets aktörer inom regionala utvecklingsfrågor. Samverkan ska vara effektiv, inkluderande, förtroendeskapande och fokusera på att, genom samlade krafter och stort utbyte av erfarenheter och idéer, hitta lösningar på gemensamma utmaningar.

Utveckling av det regionala ledarskapet

I ljuset av omvärlds- och närvärldsförändringar finns det ett antal saker som kan bidra till att nämnden vässar sin kapacitet att ta det regionala ledarskapet.

En fortsatt utveckling av kompetens för hur hållbarhetsmålen ska omsättas i praktiken med fokus på de övergripande hållbarhetsmålen och inriktningarna i RUS 2020 – 2030 är viktig. Bland annat arbetet med mänskliga rättigheter och funktionsrätt.

Fortsatt förvaltning och utveckling av den samverkan och samhandling som finns inom organisationen och med externa aktörer via mötesplatser, nätverk och andra strukturer. Här är den formaliserade samverkan med kommuner och akademi, där nya överenskommelser nu är under framtagande, särskilt central.

Nämnden ska fortsatt fördjupa och utveckla omvärldsbevakning och analys i ett flernivåperspektiv från EU till de lokala samhällen som finns i länets olika städer, lands- och glesbygder.

En fortsatt utveckling och implementering av innovativa, särskilt digitala, lösningar för verksamhetens genomförande utifrån ett helhetsperspektiv på verksamhet och arbetsmiljö är central.

Nationellt och internationellt påverkansarbete

Den regionala utvecklingspolitiken präglas av flernivåstyre. De vägval som görs på europeisk och nationell nivå har stor betydelse för länets möjligheter till hållbar utveckling. Den europeiska sammanhållningspolitiken har här en stark påverkan på de svenska regionerna, inte minst genom strukturfondernas finansiering av regional utveckling. Att fortsätta bedriva nationellt och internationellt påverkansarbete är därför av fortsatt stor vikt för länets utveckling för att säkerställa förutsättningar för en hållbar tillväxt i länet. Det sker bland annat med hjälp av framtagen påverkansagenda som är förankrad i RUS. Påverkansagendan bryter ut frågor av politisk karaktär med hjälp av den regionala utvecklingsstrategin, aktuella politiska tendenser samt erfarenheter och rekommendationer från sakkunniga och politiker vid Region Västerbotten och vid kommunerna i Västerbotten. En ny påverkansagenda är under framtagande och kommer att beslutas av regionala utvecklingsnämnden under 2022.

Processer för genomförande och uppföljning av projekt

En avgörande del i att lyckas med det regionala uppdraget är att, via olika typer av extern finansiering, öka nämndens kapacitet för att möjliggöra fler och större utvecklingsinsatser. Under planeringsperioden ska därför ett effektivt arbetssätt för att genomföra och omhänderta resultat av projekt ha säkerställts.

Regional finansiering

Region Västerbotten har en viktig roll som finansiär av investeringar i hållbar regional utveckling i länet och ska satsa medlen där den bedöms göra mest nytta. För att rikta medlen rätt behöver de som ansöker om medel ges stöd och förutsättningar att utforma sina insatser på ett ändamålsenligt sätt och insatserna följas upp för att skapa lärande. Som grund för regionala utvecklingsnämndens arbete med detta finns en beslutad Agenda för hållbar regional finansiering. En viktig prioritering för kommande år är att fortsätta utveckla verksamhetens arbete med regional finansiering för hållbar regional

utveckling. Det finns potential till synergier och ökat lärande genom en samordnad utveckling av uppföljningsprocesserna för de projekt som nämnden finansierar och nämndens verksamhetsplan. Fortsatt arbete med behovsanpassade företagsstöd är också av stor vikt.

EU:s nya sammanhållningspolitik och de nya programmen som Västerbotten omfattas av kommer påverka arbetet med den regionala finansieringen. Exempelvis minskar andelen EU-medfinansiering för projekt inom vissa program från 50 procent till 40 procent, vilket bedöms tydligt öka anspråken på regional finansiering.

Invasionen i Ukraina kan komma att påverka näringslivet i Västerbotten och därigenom regional finansiering. Exakt hur regional finansiering påverkas går inte att avgöra men behovet av stöd via företagsstöd och projekt kommer sannolikt att öka.

Dedikerade regionala utvecklingsmedel för att stödja utvecklingsprojekt inom kulturområdet har identifierats som en möjlighet för att stärka regionala kulturaktörer genom regional medfinansiering.

Näringslivsutveckling

För att stärka näringslivets konkurrenskraft och länets attraktivitet ska fortsatta insatser ske för att underlätta för företagsetableringar och attrahera investeringar för en hållbar regional utveckling i hela länet, samt stödja företag i att nå ut på den internationella marknaden.

Av särskild vikt är det att stödja den växande energi- och batteribranschen i länet, vilket bland annat sker genom framtagandet av en interregional strategi för kompetensförsörjningen i batteribranschen och insatser för ett systematiskt planeringsarbete för elförsörjning. Likaså stöd till det i länet gemensamma elektrifieringslöftet för att ställa om de regionala godstransporterna till eldrift.

Under året kommer ett arbete inledas med att ta fram en strategi för elförsörjning. Även insatser för livsmedelsnäringen och skogsnäringen i länet är aktuella frågor under kommande period. De utmaningar som livsmedelsnäringen möter, har förstärkts med anledning av invasionen av Ukraina. Ökade kostnader för spannmål, energi, gödsel och andra nödvändiga varor innebär svåra förutsättningar för livsmedelsnäringen. Ett behov av ökad resiliens när det gäller livsmedelsförsörjningen kommer sannolikt att vara prioriterat i framtiden.

Inom ramen för det regionala utvecklingsuppdraget ska nämnden vidare bidra till de insatser som sker inom ramen för främjandesystemet med inkubatorer, testarenor, finansierare och rådgivningsinsatser för nya entreprenörer och befintliga företag. Även insatser för stärkt samverkan och erfarenhetsutbyte mellan länets olika näringslivskontor.

Regional Turism

Besöksnäringen är en bransch av särskild vikt för regionens attraktivitet. Under planeringsperioden kommer verksamheten ha fokus på insatser för återstart för näringen mot bakgrund av de effekter som coronapandemin haft, och skapa förutsättningar för besöksnäringen som ett tillväxtområde. Det sker till stor del genom programmet Västerbotten Experience som har tydlig inriktning på hållbarhet och kvalitet. Under 2022 kommer strategi för Hållbar besöksnäring i Västerbotten fastställas.

Utbildning, arbetsmarknad och kompetensförsörjning

Kompetensförsörjningen är av avgörande betydelse för den regionala utvecklingen och för möjligheterna att hantera den demografiska utmaningen. De stora etableringar och åtföljande investeringar som sker till följd i regionen, förutsätter tillgång till en god kompetensförsörjning som kan möta upp ett samhälle i snabb förändring. Nämndens uppdrag med utgångspunkt i det regionala kompetensförsörjningsuppdraget är att fortsätta driva och utveckla samverkan i länet för en långsiktigt hållbar kompetensförsörjning. Det sker genom fortsatta insatser för ett utbildningsutbud som möter arbetsmarknadens behov och utvecklade formerna för distansundervisning i länet. Därtill kommer ett antal projekt med olika typer av insatser bedrivs för att både attrahera ny arbetskraft till länet och bättre tillvarata den tillgängliga arbetskraftens kompetens. En agenda för kompetensförsörjning är under framtagande och kommer att beslutas under 2022. Prioriterade områden är ökat arbetskraftsutbud, kompetensutveckling och ett livslångt lärande, samt inflyttning och attraktionskraft.

Kultur

Kulturverksamheten bidrar till hållbara och attraktiva livsmiljöer, skapar förutsättningar för bildning, livslångt lärande och kreativitet, samt är en bransch som bidrar till sysselsättning och ekonomisk utveckling. Region Västerbotten ska driva kulturutvecklingen i länet enligt den riktning som kulturplanen anger. För att göra det behöver verksamheten vara ledande eller samordnade inom vissa områden, och särskilt följa upp, synliggöra och verka för externa resurser inom andra. Nämndens verksamhet ska skapa möjligheter att utveckla utbud samt metoder för att skapa delaktighet för de regionalt finansierade verksamheterna. Det ska också skapas utrymme för nya aktörer att verka. Det är därmed angeläget att bedriva ett utvecklingsarbete som syftar till att ge plats för regionala variationer, och genomföra insatser som på sikt skulle kunna stärka förutsättningarna för utökade statliga kulturanslag till regionen.

Västerbotten ligger i traditionellt samiskt område. Sápmi och urfolket samernas kultur och kulturarv är en viktig del av norra Sveriges samlade kulturuttryck. Insatser som tillgängliggör och synliggör denna kultur är därför särskilt angelägna, bland annat i form av etablering av samiska centra. En förstärkning av det nystartade samiska centret Aijlies i Tärnaby är särskilt prioriterat.

Civilsamhällets roll för ett kulturliv som främjar allas rätt till kulturupplevelser, bildning och möjligheten att utveckla sina skapande förmågor är viktig, och behöver tas tillvara. Under pandemin har olika verksamheter påverkats på skilda sätt, och behöver därmed även stärkas på olika sätt. Stödstrukturer behöver utvecklas som kan bidra till att återuppta engagemanget inom den ideella sektorn, men även skapa förutsättningar för barn och ungas deltagande i kulturlivet.

Sedan den 1 mars 2020 inryms Region Västerbottens funktion för offentlig konst inom regional kulturverksamhet. Uppdraget innefattar arbete med konstnärliga gestaltningar i regionens lokaler och miljöer. Funktionen har även uppdraget att svara för inköp, förvaltning och utplacering av regionens konstsamling som idag omfattar cirka 18 000 verk. Samlingen är en del av länets gemensamma kulturarv, och rymmer stora ekonomiska, estetiska och kulturhistoriska värden. Funktionen för offentlig konst ska även verka för att verkställa principbeslut om tillämpning av 1%-regeln vid om- och nybyggnation av regionens fastigheter. Detta uppdrag är beroende av god dialog och samråd med regionstyrelsens förvaltning där uppdrag om lokaler/fastighet återfinns. Det finns ett behov av att tydliggöra och stärka folkbildningens roll i det regionala utvecklingsarbetet och folkbildningens betydelse för den framtida

kompetensförsörjningen i länet. Regionens fem rörelse- och stiftelseägda folkhögskolor har påtalat behov av att se över hur anslagsfördelning görs, och den ekonomiska situation som folkhögskolorna möter. En översyn kan behöva göras, som beaktar SKRs rekommendationer.

Digitalisering

En fortsatt utbyggnad av bredband ska ske för att ge goda grundförutsättningar för att tillvarata digitaliseringens möjligheter. En ny digital strategi för länet utgör grunden för samordnade utvecklingsinsatser. Den nya regionala digitaliseringsstrategin tar sin utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin, och ska koppla samman med relevanta strategier och program på europeisk och nationell nivå. Förslag till strategi tas fram under 2022 i bred förankring, där intern och extern dialog med kommuner, myndigheter, civilsamhälle, akademi och näringsliv är bärande. Viktiga områden kommer vara insatser för att öka den digitala delaktigheten i samhället och öka kunskapen hos företag, offentliga organisationer, civilsamhälle och allmänhet om hur digitaliseringens möjligheter på olika sätt kan användas för att främja en hållbar utveckling. Datadriven innovation, affärs- och verksamhetsutveckling och Artificiell Intelligens (AI) kommer vara särskilt viktiga delar i detta. Under 2022 har nämnden ett riktat uppdrag från regionfullmäktige att verka för att Västerbotten ska ligga i framkant i användning och utveckling av 5G och därigenom skapa förutsättningar för att utveckla såväl det regionala näringslivet som offentlig sektors verksamhet. Det är ett långsiktigt arbete som kommer att fortsätta även under 2023.

Innovationsledning

En ny regional innovationsstrategi för Västerbotten tas fram och implementeras under kommande planeringsperiod. I strategin ska länets styrkeområden som ligger till grund för en smart specialisering beskrivas, och kopplas samman med stärkta förutsättningar för en god näringslivsutveckling och en god samhällsutveckling. En strategi för smart specialisering ska därefter tas fram. Nämndens arbete ska stärka Västerbottens kapacitet till innovationer genom insatser för ökad inkludering, höjd kompetens samt tillgängliggörande av stöd, miljöer och mötesplatser för innovation. En ny regional innovationsstrategi kommer att beslutas under 2022.

Kollektivtrafik

Kollektivtrafiken ska binda samman länet och skapa goda förutsättningar för länets invånare att kunna arbeta, utbilda sig, ta del av vård och samhällsservice samt kunna resa på fritiden. Kollektivtrafiken har också en avgörande betydelse för att minska länets utsläpp av växthusgaser genom att verka för måluppfyllelse av de mål som satts i det regionala trafikförsörjningsprogrammet om en ökad andel fordonskilometer som sker med förnyelsebara drivmedel. För det krävs insatser för att kollektivtrafiken ska vara attraktiv och tillgänglig för att därigenom få fler invånare att övergå från resor med bil eller flyg till resor med buss och tåg. Därtill behövs en fortsatt omställning till förnyelsebara drivmedel. Hänsyn behöver även tas till kostnadsutvecklingen för förnyelsebara drivmedel och den påverkan som minskade biljettintäkter under pandemin överlag har haft på kollektivtrafikens förutsättningar. Den pågående invasionen av Ukraina kommer sannolikt att medföra stora konsekvenser för drivmedelskostnader under lång tid framöver. Kombinerade insatser för att stödja framtagande av, och innovationer knutna till fossilfria drivmedel och energikällor

överhuvudtaget kan därför vara nödvändiga för att verka för de miljömål som fastställts av Region Västerbotten.

Nära samverkan med kommuner och andra aktörer inom länets kollektivtrafiksystem är en förutsättning för ovanstående. Under planeringsperioden ska verksamheten samordna insatser för att nå målen i det regionala trafikförsörjningsprogrammet. Arbetet sker utifrån en handlingsplan som tagits fram gemensamt med länets aktörer inom kollektivtrafiken. Den gemensamma beställningscentralen för serviceresor ska utvecklas med målsättning att verksamheten ska hålla en god kvalitet och uppnå en ökad grad av samordning. Utökad samverkan med länets kommuner skapar underlag för en hållbar utveckling för länets serviceresor.

Ett fortsatt aktivt påverkansarbete för elektrifiering av Tvärbanan är viktigt för att möjliggöra att persontågstrafiken på den idag ej elektrifierade delen av Tvärbanan ska kunna bedrivas med eltåg. En Norrtågsstrategi kommer att tas fram, en strategi som är av stor betydelse för den långsiktiga utvecklingen av tågtrafiken i norr. Processen kopplat till beslut avseende fordonsinvesteringar och omfattning av trafik förutsätter god kommunikation och dialog mellan de fyra ägarna av Norrtåg. Region Västerbotten kommer att ha en samordnande roll i det arbetet. Den framtida tågtrafiken har stor betydelse för den regionala utvecklingen, men innebär samtidigt betydande åtaganden från Region Västerbotten när det gäller finansiering av tågtrafik.

Andra utvecklingsinsatser innefattar exempelvis deltagande i SAMÅKOLL (Samarbete för Kollektivtrafikens återhämtning och måluppfyllelse. Arbeta bedrivs tillsammans med andra aktörer i arbetsgrupper för att verka för måluppfyllelse inom ett eller flera av regionala trafikförsörjningsprogrammets mål. Försök med Vindelälvsbussen-konceptet är en utvecklingsinsats som skulle innebära en utveckling av buss- och mobilitetskoncept, samt bussgods som stärker lokalt näringsliv och besöksnäring. Utvecklingsarbete ska även göras avseende den anropsstyrda allmänna kollektivtrafiken för en bättre funktionalitet vad gäller information och beställning.

En förändring av ägandet av Norrtåg AB har genomförts, där Region Västerbotten från och med den 1 januari 2022 direkt deläger Norrtåg AB (ägdes tidigare genom Länstrafiken i Västerbotten AB). Som ett led i övertagandet av ägande så kommer former för dialog och uppföljning att utvecklas.

Infrastruktur

I nämndens uppdrag ingår ansvaret för länets samlade infrastrukturplanering. Transportinfrastrukturen ska möjliggöra för arbetspendling, kompetensförsörjning av medarbetare och hög tillgänglighet med så korta restider som möjligt. Det ska också möjliggöra för länet att vara en föregångare i omställningen till fossilfria gods- och persontransporter.

Länstransportplanen anger den strategiska inriktningen för länets transportinfrastruktur för perioden 2018 - 2029. Under planeringsperioden sker insatser för att samordna och följa upp genomförandet av denna tillsammans med Trafikverket. Verksamheten ska arbeta vidare i samarbetet kring den botniska korridoren för att driva fram färdigställandet av hela Norrbottenbanan samt en elektrifiering av tvärstråket.

Särskilt prioriterat under perioden är att hantera de utmaningar som industrietableringarna i norr ställer på en väl utbyggd infrastruktur och insatser för att

klara en grön omställning. För detta behövs goda möjligheter till transport via järnväg och sjöfart. De stora etableringar som sker, skapar även möjligheter för små och medelstora företag att växa eller etablera sig. En viktig förutsättning är en väl fungerande infrastruktur för gods- och persontransporter.

Därtill ska verksamheten ha en fortsatt aktiv roll i internationella forum och samarbeten av betydelse för utvecklingen av länets transportsystem, såsom samarbetet för Botniska korridoren, CPMR:s transportgrupp (Conference of Peripheral Maritime Regions of Europe) och projektet Trans-Baltic för hållbara godstransporter i Östersjöområdet.

Miljö- och klimat

Miljö- och klimat utgör en av hållbarhetsdimensionerna, som tillsammans med de ekonomiska och sociala dimensionerna är samverkande och odelbara. Omställningen till en cirkulär ekonomi är en förutsättning för att skapa ett hållbart samhälle som Region Västerbotten kan bidra till. Särskilt prioriterat för de riktade insatserna inom området är att i samverkan med andra genomföra livsmedelsstrategin, i synnerhet de områden där Region Västerbotten har en utpekad roll, och bidra till förverkligandet av den regionala skogsstrategin. Den växande skogliga bioekonomin är en tillgång för länets fortsatta utveckling, och ett viktigt led i omställningen mot biobränsle. För att främja en hållbar energiutveckling behöver förståelse finnas för de ökade energibehoven i norr. Fortsatta satsningar på elektrifiering kommer att göras under perioden. Under perioden kommer nämnden vara drivande i arbetet för regional och lokal mobilisering för att hantera samhällsomsättning till följd av nya investeringar och etableringar i klimatförändringens spår, ett arbete där Region Norrbotten och Region Västerbotten krockar arm.

Samhällsplanering

Under planperioden ska verksamheten stärka arbetet och samverka med kommuner inom området samhällsplanering. Regionen har en samordnande roll och fokus kommer vara på att erbjuda stöd och kunskap till kommuner och skapa former för erfarenhetsutbyte mellan kommuner inom VA, avfall, räddningstjänst, plan och bygg. Det finns ett behov av att inom ramen för det som är regional fysisk planering samordna samhällsplaneringsfrågor både internt men även med andra aktörer i länet.

Tillgång till service i hela länet

Länets geografiska förutsättningar, med långa avstånd och stora glesbefolkade områden, innebär att insatser för förbättrad tillgång till service på landsbygden är av stor vikt för en sammanhållen region. Regionala utvecklingsnämnden har uppdragit till förvaltningen att ta fram förslag till regionalt serviceprogram. Det regionala serviceprogrammet ska stärka samordningen av olika ekonomiska stöd och insatser som offentliga aktörer beslutar om, programmet ska även bidra till stärkt samverkan i servicefrågor mellan olika aktörer.

Organisationskultur och arbetsmiljö

Den viktigaste tillgången för utveckling är de människor som bebor en plats. En avgörande del för att regionala utvecklingsnämnden ska lyckas med sitt uppdrag är att medarbetares tid, engagemang, kreativitet och kompetens tas tillvara. För att det ska ske ska det finnas ett ledarskap och en organisationskultur som främjar tillit, samarbete, helhetssyn, öppenhet, inkludering, nyfikenhet och lärande. Det systematiska

arbetsmiljöarbetet ska fortsätta utvecklas för att åstadkomma en god arbetsmiljö och höga frisktal. Att utveckla verktyg och arbetssätt för att jobba, kommunicera och samverka på distans kommer att vara än viktigare perioden som kommer. Under 2022 kommer ett omfattande förberedelsearbete att genomföras för att utveckla förvaltningens befintliga lokaler på Västra Norrlandsgatan 13, och flytta verksamheterna till regionhuset för att samlokaliseras med övriga förvaltningar. För att möjliggöra en sådan lokallösning, är ökat distansarbete en förutsättning. De erfarenheter som regional utvecklingsförvaltning gjort de senaste åren, att utföra sitt uppdrag under pandemi med de restriktioner som varit, i samverkan och samhandling med en mängd olika aktörer inom och utanför organisationen, har rustat förvaltningen väl för att kunna verka på distans. Sannolikt kommer omställning i arbetssätt att ha stor påverkan på både organisationskultur och arbetsmiljö under den kommande planeringsperioden då det är ett nytt arbetssätt som införs.

Ett utvecklat arbetssätt för att arbeta på distans är även en viktig förutsättning för det riktade uppdrag som regionala utvecklingsnämnden har tillsammans med regionstyrelsen under 2022 från regionfullmäktige att verka för en ökad lokalisering till länets inlandskommuner, i syfte att stärka den regionala närvaron.

Samverkan med länets kommuner för regional utveckling

Samverkan med länets kommuner för regional utveckling är av största vikt för en långsiktigt hållbar regional utveckling i Västerbotten. En ny överenskommelse om samverkan är under framtagande mellan Region Västerbotten och länets femton primärkommuner. I den nyligen beslutade politiska organisationen för kommande mandatperiod sker en del organisatoriska förändringar för att stärka kopplingen mellan regionfullmäktige och samverkansstrukturen. Regionala utvecklingsnämnden kommer även fortsättningsvis att vara en viktig länk i denna samverkanskedja.

Ägarstyrning

Stora delar av den verksamhet som bedrivs med koppling till nämndens uppdrag, sker via eller i samverkan med de bolag som Region Västerbotten helt eller delvis äger. Särskilt inom kollektivtrafik, kultur och inkubatorverksamhet finns ett flertal bolag som regionen är ägare eller delägare i. Därmed är en väl fungerande och aktiv ägarstyrning en viktig del i arbetet med flera av nämndens mål. En viktig prioritering för kommande år är därför att tillsammans med regionstyrelsen utveckla den aktiva ägarstyrningen. En aktiv ägarstyrning innebär högt ställda ambitioner med att utveckla en god dialog internt likväl som externt. Fortsatt arbete med att utveckla former för dialog och samråd med bolagen och övriga ägare är angeläget. En fortsatt hög ambitionsnivå förutsätter dock resursförstärkning, vilket kan innebära att en översyn av bland annat ambitionsnivå blir nödvändig kommande period.

Nämndens inriktning för kompetensförsörjning

Rekrytering av nya medarbetare till förvaltningen sker till största del från arbetssökande med utbildning inom samhällsvetenskap. Det finns generellt god tillgång på arbetskraft med den utbildningsbakgrunden. För många tjänster inom förvaltningen krävs dock även erfarenhet och specialistkompetens inom specifika sakområden. För dessa tjänster kan det finnas svårigheter att rekrytera rätt kompetens inom det löneutrymme som

förvaltningen kan hantera. Här kan det även finnas anledning att ta hänsyn till andra faktorer som främjar arbetsgivares attraktivitet.

En viktig del i att vara en attraktiv arbetsgivare, är möjligheten till ett långsiktigt hållbart arbetsliv. För att säkra kompetensförsörjningen över tid, behöver förvaltningen därför kunna arbeta långsiktigt med intern rörlighet och kompetensutveckling för att ta tillvara medarbetares kompetens. Ett långsiktigt hållbart arbetsliv ställer krav på Region Västerbotten att ha en hälsofrämjande syn på arbetsmiljön för att bibehålla och attrahera ny kompetens. Allt fler undersökningar lyfter fram betydelsen av ett hållbart arbetsliv där balans råder mellan arbete och fritid. Detta kan komma att bli än viktigare i ett framtida arbetsliv med ökade inslag av distansarbete. De ökade möjligheterna till ett flexibelt arbetsliv som distansarbete och digitalisering erbjuder, ställer i sin tur höga krav på en anpassningsbar organisation som förmår att leda, engagera och skapa sammanhang på avstånd.

Resultatet av 2021 års medarbetarenkät uttrycker en hög nivå av delaktighet och respektfullt agerande inom förvaltningen, där chefer uppmuntrar medarbetare till delaktighet och behandlar medarbetarna med respekt. Betydelsen av att värna och fortsätta utveckla en sådan organisationskultur med en hög grad av tillit och respekt, är av yttersta vikt för att regionala utvecklingsförvaltningen som arbetsgivare ska kunna hävda sig i konkurrensen med andra aktörer om framtidens medarbetare. Andra framgångsfaktorer är ett gott samarbete med bland andra Umeå universitet och länets kommuner.

Intern kompetensutveckling inom prioriterade områden såsom barnrätt i praktiken, och finansiering inom de europeiska programmen för finansiering av kultur är behov som har lyfts av regional kulturverksamhet.

Nämndens plan för hållbar ekonomi och prioriteringar av resurser

Det regionala utvecklingsarbetet skapar förutsättningar för kraftfull tillväxt och ökade skatteintäkter. För år 2021 utgör kostnadsbudgeten för regional utveckling, ett av regionens två huvuduppdrag, cirka 4 procent av regionens totala budget. Regionala utvecklingsnämndens verksamhet har olika typer av resurser att använda för att nå uppsatta mål. Det finns både en basbudget och olika typer av medel som regionen disponerar alternativt förmedlar för att finansiera investeringar och regionala utvecklingsinsatser som görs av andra. Nämndens olika finansieringskällor, utöver Region Västerbottens budgetram, består huvudsakligen av anslag från länets kommuner, Kulturrådet (via kultursamverkansmodellen), Kammarkollegiet och direkta erbjudanden om statliga uppdrag. Därtill finns möjlighet att ansöka om olika typer av projektmedel, från EU och från nationell nivå. Dessa resurser ska samspela och balanseras mot varandra för att ligga i linje med verksamhetens prioriteringar och ge förutsättningar för att nå så hög måluppfyllelse som möjligt. Verksamhetens basbudget har här stor betydelse för tillgången till externa medel, eftersom både projektmedel och statliga bidrag oftast förutsätter någon form av medfinansiering. Inför 2022 har budget för verksamhetsstöd inom olika områden (6 mkr) flyttats från den regionala utvecklingsförvaltningen. Budget för IT-relaterade kostnader (1 mkr) har också flyttats.

Det sker en månatlig uppföljning av det ekonomiska utfallet inom nämnden för att säkerställa att verksamheten drivs inom givna budgetramar, fånga upp eventuella

avvikelser och för att kunna vidta åtgärder. Förvaltningsledningen och nämnden får regelbundet information om nämndens ekonomiska ställning.

Budget för kollektivtrafiken

Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken antas årligen av Regionfullmäktige. Utifrån planeringsförutsättningarna för kollektivtrafiken tas Kollektivtrafikplan för perioden innehållande trafikbeställning för nästkommande år fram och beslutas i Regionala utvecklingsnämnden. Utifrån kollektivtrafikplanen och dess beställning tar Länstrafiken och Norrtåg fram budgetar. Budgeten från bolagen ligger till grund för Region Västerbottens anslagsnivå för kollektivtrafiken. . Pandemin har skapat osäkerhet kring resandeutvecklingen och resandemönster och budgeteringen har under de senaste åren baserats på normalåret 2019, men inför 2023 görs en bedömning av förväntad resande- och prisutveckling. Försiktighetsprincipen kommer att tillämpas vid budgetering inför 2023.

Nämndens investeringsplanering

Investeringar och avskrivningar sker inom regionstyrelsens förvaltning. Den regionala utvecklingsförvaltningen har således varken budget eller kostnader för avskrivningar. Den regionala utvecklingsförvaltningen står inför en flytt från befintliga kontorslokaler, vilket kan aktualisera behov av investeringar.

Det förekommer att investeringar sker inom ramen för de projekt som förvaltningen driver, dessa hanteras normalt i särskild ordning utanför den ordinarie investeringsprocessen där tidsperspektivet är relativt långsiktigt.

Nämnden verkar för att verkställa ett principbeslut om tillämpning av 1%-regeln vid om- och nybyggnation av regionens fastigheter, i samråd med regionstyrelsens förvaltning där uppdrag om lokaler/fastighet återfinns.

Nämndens övriga synpunkter

Regionala utvecklingsnämnden ser det som viktigt att arbetet med Region Västerbottens styrmodell fortsätter och leder till en ökad tydlighet när det gäller hur olika strategier och andra styrdokument i organisationen förhåller sig till verksamheten och till varandra. Här bör särskilt den regionala utvecklingsstrategins roll som styrdokument för Region Västerbotten lyftas fram och tydliggöras.

Regionala utvecklingsnämnden ser det även som viktigt att aktivt delta i regionövergripande utvecklingsprocesser i ett tidigt skede för att bidra med ett regionalt utvecklingsperspektiv.

Bilaga

Regionens hel- och delägda bolag – bolag vars verksamhet har en hemvist inom regionala utvecklingsnämndens ansvarsområde

Nedan redogörs för utmaningar, möjligheter, prioriterade insatser och effekter av pandemin på kort och lång sikt som lyfts av de bolag som Region Västerbottens äger helt eller delvis i samband med regionala utvecklingsnämndens bolagsdialoger hösten 2021. Här bör dock noteras att dessa bolagsdialoger genomförts med bolag där ägarandelen överstiger 20 procent.

AC-Net Externservice AB

Effekterna av pandemin har framförallt resulterat i ökat efterfrågan från flera av bolagens operatörskunder. Svårigheter att genomföra fysiska möten har försvårat för att möta kunder och leverantörer. De samhällskritiska aspekterna med kommunikation kommer den kommande åren belysas allt mer. Då kommunikation på flera sätt kommer bli en nyckel till bland annat kompetensförsörjning, effektivisering och samhällsservice mm. Drift och säkerhetsfrågor kan komma bli mer aktuella på grund av exempelvis nya applikationer där bandbredd och kommunikation är kritiskt. Externservice bedömer även att regionnätet kommer nyttjas till fler användningsområden. Under den kommande planeringsperioden väntas fler svartfiberförfrågningar i samband med att 5G rullas ut. Drift och säkerhet kommer att bli alltmer viktigt, och ställa krav på driftsamverkan och säkerhetsfrågor. De stora industrietableringarna i regionen kan även komma att driva nyttjandet av regionnätet. Under 2021 ökade elkostnaderna, de kommande åren finns ett behov av att hantera vidarefakturerings av el på ett systematiskt och kvalitativt sätt. Nya typer av nyttjandeområden av regionnätet bedöms kunna öka bolags intäkter. Å andra sidan kommer behovet av att rusta sig i drift- och säkerhetsfrågor sannolikt öka bolagets kostnader.

Prioriterade insatser i verksamheten är att

- Höja användandet av regionnätet för att på så vis bidra till regional utveckling
- Delta och bidra i regionala utvecklingsprojekt där nätverkskommunikation behövs
- Anpassa verksamheten efter kommande lagar och regler kopplat till drift och säkerhet
- Driva försäljning och affärer till de kommunala stadsnäten och energibolagen, samt
- Skapa en väl fungerande driftslösning för kommande behov.

AC-Net Internservice AB

I samband med ökat distans- och hemarbete under pandemin, har användandet av regionnätet ökat, med följd att flera kommuner ökat sina bandbredder. Tillgång till internet och kommunikationstjänster har blivit alltmer samhällskritiskt, vilket bekräftar vikten av att kunna säkerställa drift och funktion. På 3-4 års sikt, behöver en driftslösning för regionnätet kvalitetssäkras. Ökat fokus på drift- och säkerhetsarbete kan väntas. Ett nytt aktivt regionnät med hög kapacitet möjliggör för ett ökat användande av regionnätet. På 3-4 års sikt är AC-Net Internservice även rådgivande inom drift- och säkerhetsfrågor för kommunernas bredbandsverksamheter. Ekonomiskt sett, kan ett ökat användande av regionnätet de kommande åren ha en positiv inverkan på bolagets omsättning.

Bolaget kan även komma att behöva investera i drift- och säkerhetskompetens liväl som driftlösning med bolaget AC-Net Externservice AB.

Prioriterade insatser i verksamheten är att

- Erbjudna drift och säkerhetsstöd till kommuner och Region Västerbotten
- Utifrån bolagets drift- och säkerhetsanalys minimera risker och sårbarhet i regionnätet och dess noder
- I större utsträckning samverka med Region Västerbotten gällande digitala utvecklingsprojekt

Almi Företagspartner Nord AB

Almi Nord påbörjade innan pandemin ett arbete med att kunna erbjuda upplevelser på samma sätt digitalt som fysiskt. Almi har därmed kunnat bibehålla och i vissa avseenden utökat sin service till företag runt om i bolagets upptagningsområde. Behovet av finansiering var i inledningsskedet av pandemin av karaktären säkerställa likviditet i företagen för att numera handla om satsningar och investeringar för framtiden. Detta har medfört ett högre tryck och efterfrågan på Almi Nords erbjudanden. Möjligheterna är stora med alla etableringar och satsningar som görs i regionen och där Almi Nords erbjudanden passar väl in. Utmaningar är att, givet tillgängliga resurser, att hinna med den efterfrågan som finns på tjänster och finansiering.

På längre sikt handlar det om för Almi Nord att fortsätta vara relevanta utifrån de eventuella nya behov som uppstår.

På sikt handlar det även om att möta upp alla de satsningar som görs i både Västerbotten och Norrbotten. En tät dialog med region, näringsliv, kunder och samarbetspartners är av vikt. Almi har vidare en uttalad ambition att verka för större mångfald i företagande. En utmaning att hantera är att verksamheten finansieras dels av driftsanslag, dels av projektanslag, vilket innebär en viss osäkerhet för de kommande åren.

Prioriterade insatser i verksamheten är

- Fördjupat fokus på hållbarhet i form av intern kompetensförsörjning så att Almi Nord är en självklar partner i hållbarhetsfrågan för våra företag i regionen framöver. Många företag vill inte bara leva upp till en hygien nivå avseende hållbarhet utan de facto göra skillnad. En positiv riktning där det dock kan behövas hjälp och vägledning för företagen de kommande åren.
- Finansiering till företag. När den initiala, ekonomiska, krisen under pandemin avtagit ser Almi Nord att investeringsviljan i Västerbotten ökat och framtidstron är god. Företag, såväl nya som etablerade, region kommer ha stort behov av finansiering de kommande åren i regionen. I takt med att bankers närvaro ute i kommunerna minskar kommer Almi Nord sannolikt att spela en än större roll i rådgivning kring finansiering framöver.
- Samverkan. Med alla satsningar som görs ökar kraven på oss och alla andra i företagsfrämjarsystemet att samverka för våra företags bästa. Hjulen snurrar fortare och fortare och det finns en risk att företag, organisationer, myndigheter etc. springer på samma ärenden från olika håll vilket kan ineffektivisera och skapa otydlighet. För Almi Nord är samverkan med alla parter som har till uppdrag att främja näringslivet i Västerbotten av stor vikt.

Bussgods i Norr AB

De kortsiktiga effekterna av pandemin har påverkat bolaget i termer av minskad omsättning, hög sjukfrånvaro och minskade möjligheter att etablera kundrelationer. På lite längre sikt, bedöms en ökad distanshandel och ökad digitalisering kunna föra med sig ökade möjligheter till framtida affärer och service när människor bosätter sig i glesbygd. På sikt finns även förhoppning om att gemensamt bussgodsbolag där även Västernorrland väljer att gå med – det skulle ge tillväxt och skapa nya möjligheter att utveckla bolaget. Under den kommande planeringsperioden finns förhoppning om att generera vinst för att skapa buffert för framtida investeringar.

Från Bussgods i Norr ser man att ägarbolag, kommuner och regioner i verksamhetsområdet tillsammans behöver skapa en strategi för kombinerad mobilitet i kollektivtrafiken (person/gods/annat).

Prioriterade insatser i verksamheten är

- Utredning och satsning på ny/uppdaterad It-plattform för bolaget.
- Att antalet gods bärande linjer inte minskar utan ökar i antal.
- Att antalet godsbussar inte minskar i verksamhetsområdet.
- Att kommuner och regioner har en strategi för hur busstationerna i vårt verksamhetsområde skall nyttjas för både kollektivtrafik och andra kommunala/regionala uppdrag
- Att det skapas samsyn av fördelning av Bussgods avräkning till länstrafikbolagen mellan regioner och kommuner, då detta i nuläget ofta är en diskussionspunkt vid upprätthållandet av linjelagd trafik i kommunerna

Länstrafiken i Västerbotten AB

Resandemönster har förändrats till följd av pandemin, och kommer att påverka kollektivtrafikens utbud i framtiden, och sannolikt medföra anpassningar av trafiken. Dels kan det innefatta flexibla biljetter, men även åtgärder som syftar till att öka känslan av trygghet i kollektivtrafiken.

2022 löper trafikavtal ut, som behöver förlängas. Prisutveckling vad gäller drivmedel har lyfts som en fråga som tillsammans med osäkra intäktsprognoser skapar stor osäkerhet. För att upprätthålla förtroendet för kollektivtrafiken ser bolaget att trafikutbudet behöver behållas på dagens nivå, men det är osäkert om bolagets finansierare – som utgörs av länets kommuner och Region Västerbotten – kommer att ha ekonomiska resurser för detta.

Länstrafiken i Västerbotten har även övertagit verksamheten kring den gemensamma beställningscentralen för samhällsfinansierade resor. Åtta av länets kommuner var anslutna 2021.

På 3-4 års sikt har utmaningar identifierats med att ställa om kollektivtrafiken till delvis nya resandemönster. Det finns ekonomiska svårigheter med att göra stora förändringar inom ramen för befintliga trafikavtal.

Bolaget önskar att det fanns medel för olika typer av utvecklade projekt inom områden som "mobility as a service" och kollektivtrafik "on demand".

En annan fråga inför framtiden är kopplad till den gemensamma beställningscentralen, där man skulle önska fler anslutna kommuner för optimal samordning i länet. Beslutet ägs dock av respektive kommun.

Länstrafiken i Västerbotten, som ägare av Bussgods i Norr AB, har även fört dialog med Västernorrland om att ingå i bussgodsbolaget. Framtiden är dock oklar ännu i denna fråga.

Inför den kommande planeringsperioden är kostnaden för drivmedel en svår ekonomisk utmaning att hantera. De överprövningar som gjorts av trafikupphandlingar under 2021 medför stor osäkerhet om trafik kostnaderna även på längre sikt.

En annan framtidsfråga som lyfts är knuten till starten för persontrafik längs Norrbotniabanan – det kommer att innebära behov av att ställa om den trafik som erbjuds via Länstrafiken i Västerbotten. Oklart hur detta kommer att påverka regionens kostnader för den samlade kollektivtrafiken.

Prioriterade insatser i verksamheten är

- Upprätthålla dagens utbud av kollektivtrafik i länet, dvs inga nedskärningar på grund av besparingsskäl
- Genomföra en djuplodande analys över hur resenärerna upplever dagens priser och produkter så att vi kan erbjuda marknadsanpassade, mer flexibla produkter som lockar fler till kollektivtrafiken
- Utredda möjligheten att erbjuda bokningsbara platser på de längre linjerna, vilket skulle kunna vara ett steg mot kollektivtrafik "on demand" som kan leda till bättre tillgänglighet i kollektivtrafiken och högre nyttjande av den allmänna kollektivtrafiken av personer som idag använder sjukresa eller färdtjänst.
- Digitaliseringen skapar nya förutsättningar – bolaget vill gå mot att fler och fler väljer att köpa biljett i vår app, så att hanteringen ombord kan minimeras. På sikt kanske inte ha någon försäljning ombord i stadstrafik och enbart enkelbiljetter i regiontrafiken. Detta skapar en snabbare och effektivare kollektivtrafik som gör att fler väljer den i stället för bilen.
- Infrastrukturen behöver byggas ut och anpassas så mer kollektivtrafik i länet kan elektrifieras

Norrbotniabanan AB

En stor utmaning är att så snabbt som möjligt komma så långt i planering och produktion av Norrbotniabanan att hela projektet realiserar. Kommer kommande riksdagsval ge upphov till liknande parlamentarisk situation som uppstod sist, vilken påverkan kan processer hos andra berörda myndigheter ha på Norrbotniabanan, etc.

Den stora utmaningen inför framtiden är det finansiella upplägget för hela Norrbotniabaneprojektet. I vilken utsträckning kommer stöd från EU beviljas, kommer medfinansiering krävas av berörda kommuner och regioner, och så vidare.

Prioriterade insatser i verksamheten:

Norrbotniabanan ABs huvuduppgift är att företräda berörda kommuner och regioner med fokus på finansiering. Någon överenskommelse om ansvarsfördelning mellan staten och kommunerna/regionerna i det fortsatta arbetet finns för närvarande inte utan kommer sannolikt att fastställas under kommande år. Förutom det självklara i att alla dessa parter kommer att ha ett gemensamt intresse och ansvar för att möta omvärldens krav i olika avseenden så kommer en sådan överenskommelse förhoppningsvis att klarlägga vem av parterna som det primära ansvaret i olika avseenden.

Norrlandsoperan AB

Under pandemin har Norrlandsoperan på ett strategiskt sätt arbetat fokuserat med ett digitalt utbud. Förhoppningen är att detta på längre sikt ska innebära att Norrlandsoperan har ett betydligt mer profilerat och professionellt digitalt utbud. En digital strategi har tagits fram. Flertalet rekryteringen pågår, alternativt kommer att göras för att ersätta vakanta platser.

På lite längre sikt är målet att Norrlandsoperan ska vara Sveriges ledande spelplats för nyskapande scenkonst, en nationalscen. Organisationsförändring för att bättre ta tillvara resurser och effektivisera verksamheten planeras också för. Samt att skapa en lämpligare och mer koordinerad regional verksamhet.

En utmaning som påtalas är dels att genomföra verksamhet som fått pausa under pandemin, det finns även ett stort behov av öneökningar för orkestermusiker samt personal på scenteknik och tillverkande avdelningar som inte är möjliga att hantera inom befintlig budget.

På sikt behöver även den tekniska utrustningen ses över och förnyas för att erbjuda gästade regissörer, scenografer och ljusdesingers en teknisk utrustning som håller samma standard som andra opera- och scenkonsthus i Sverige och Europa.

Prioriterade insatser i verksamheten:

- Tydligare profilerad verksamhet och inriktning för hela Norrlandsoperan
- Fler nationella och internationella samarbeten med opera- och scenkonsthus, näringsliv och universitet.
- Rekryteringar till orkestern
- Tydligare och mer koordinerad regional verksamhet
- Effektivisera verksamheten – se över produktionsvolymen och organisation

Norrtåg AB

Pandemin med dess konsekvenser för resandeutvecklingen, har inneburit minskade biljettintäkter under en längre tid. En osäker resandeutveckling medför även negativa effekter för framtida upphandlingar. Parallellt med detta sker en stor samhällsomvandling i norra Sverige, som kommer att innebära stor efterfrågan på kompetens, inflyttning och goda förutsättningar för resor kopplat till arbetet. Det finns även utmaningar förknippade med tunga underhållsåtgärder som i sig innebär utmaningar att kunna köra all tågtrafik som planerat.

Bland de framtida utmaningar som bolaget påtalar, finns osäkerhet i resandeutveckling på sikt. Hur kommer regionernas finansiering av tågtrafiken i norra Sverige att se ut? Vilka ska finansiera Norrbottenstrafiken – hur många turer ska erbjudas och med vilka fordonstyper? Planering av tågtrafik med eventuell start år 2030 kräver flera års planering och framförhållning.

Vad gäller ekonomi påtalades vid bolagsdialogen även pågående förhandlingar med operatören om ekonomiska konsekvenser av pandemin. Frågetecken fanns kring statens ersättning av intäktsbortfall till regionala kollektivtrafikmyndigheten.

Inför år 2025 ska ett nytt operatörsavtal tas fram.

Prioriterade insatser i verksamheten:

- En fortsatt utveckling av tågtrafiken och kollektivtrafiken som helhet för att matcha behovet av kompetensförsörjning i norra Sverige

- Utveckling av Norrtåg som samarbetspart och del av arbetet med regional utveckling och näringslivets hållbarhetsarbete.
- Ökad resiliens och robusthet mot klimatförändringens effekter på infrastrukturen och fordon.
- Fortsatt fokus på kostnadseffektivitet

Skellefteå museum AB

Under pandemin har Skellefteå museum utvecklat verksamheten även under en tid när den publika delar varit stängda. Inför de kommande åren ser museet över den långsiktiga organiseringen av museet dels mot bakgrund av pensionsavgångar, men även vilken organisering som lämpar sig bäst för framtiden. De närmaste åren kommer en ny basutställning invigas, förväntningar finns om att detta kommer att generera fler besökare men även stödja den pedagogiska verksamheten för framförallt barn och unga. Museum Anna Norlander flyttar in i Sara kulturhus. På några års sikt kommer även verksamheten att förändras i kombination med Prismen – målet är att genom Prismen nå ut med samtidskonst i hela regionen.

På lite längre sikt kommer man att behöva hitta en väg framåt mellan utvecklande verksamhet och bibehållandet av viktig museal kärnverksamhet. Bland ekonomiska utmaningar för framtiden innefattas förestående hyreshöjningar. Dessa hyreshöjningar hänger även samman med en eventuell flytt av museimagasinen som kan ha väsentlig ekonomisk påverkan. Potentiellt kan detta även påverka hela museets verksamhet, och frågan är angelägen att hantera från ägarnas sida.

Prioriterade insatser i verksamheten:

- Nordanå – Hur museet ska agera utifrån de utredningar kulturenheten företar sig för området.
- Digitala förväntningar – ökad närvaro på sociala medier, jobba avdelningsövergripande
- Spelsatsning
- Sara kulturhus – hur det påverkar museets verksamhet och MANs verksamhet (Prismen)
- Skellefteå växer – museet arbetar på att skapa ökad tillgänglighet t.e.x på webben med fler språk. KVM förväntas få fler uppdrag

Skogs- och samemuseet i Lycksele AB

Museet har under pandemin kortsiktigt fått hantera samverkan och samarbeten som pausats, och minskade intäkter. Genom ökad digitalisering har samlingar kunnat tillgängliggöras. Inför den närmsta framtiden handlar utmaningarna om att synliggöra de samlingar som står i magasin, tillskapa visningshallar och ha en god samlingsförvaltning. Det finns ett ökat intresse för skogliga frågor och urfolksfrågor, viktiga strategiska möten har hållits med Nordiska museet. Fortsatt arbete med skogen som ett nationellt intresse kopplat till museiverksamheten.

Inför framtiden handlar det om att tillskapa finansiering för att säkra upp en god samlingsförvaltning, men även tillskapa tillbyggnad av en visningshall för tillfälliga utställningar samt magasinerade samlingar.

Vad gäller drift av själva området runt Skogs- och samemuseet, finns utmaningar gällande en god samlings- och fastighetsförvaltning, samt att personella resurser krävs för att kunna arbeta med utmaningarna.

Prioriterade insatser i verksamheten:

- Skogens alla värden i samtid och framtid både nationellt och internationellt. Skogen som en hållbar resurs.
- Finna fler externa finansierare, jobba i samverkan regionalt, nationellt och internationellt.
- Förvalta och utveckla området, Gammlplatsen, som besöksanläggning.

Västerbottens museum AB

Museet påverkades tidigt under pandemin som arbetsplats, inte minst sett till den psykosociala arbetsmiljön. En annan effekt var den återkommande omställningen då Västerbottens museum antingen stängts ned eller återöppnat verksamheten. Det har även inneburit att verksamheter skjutits fram, planerats om, ställts in. De långsiktiga konsekvenserna av pandemin återstår att se. Under pandemin har även en digital omställning påskyndats, något som i förlängningen kommer att innebära behov av resurser/kompetens att fortsätta utvecklingen med.

På lite längre sikt utgör efterfrågan och behov av museets verksamhet framgångsfaktorer. Verksamheten behövs för fria kulturaktörer, föreningar, akademi och andra samarbetsparter.

Det finns behov av att genomföra satsningar på nya publika aktiviteter och ett långsiktigt underhåll för friluftsmuseet Gammlia.

Att många satsningar har fått skjutas fram, innebär att museet från och med 2022 kommer att ha ökade kostnader. Dialog om ökade anslag till museet och de ekonomiska behoven för museets satsningar önskas.

Prioriterade insatser i verksamheten:

- Nya arkivlokaler för att klara av att bevara och tillgängliggöra kulturarvet, detta i samverkan med Folkrorelsearkivet, Företagsarkivet och den statliga myndigheten Isov (Institutet för språk och folkminnen)
- Mer resurser till friluftsmuseet Gammlia så att vi klarar långsiktigt underhåll och samtidigt kan bedriva en bred och relevant publik verksamhet.
- Nya relevanta kulturhistoriska utställningar som ökar förståelsen av det Västerbotten som museet ska berätta om och som är användbara i museets arbete med skolan.
- Bättre förutsättningar att klara den digitala omställningen för att kunna erbjuda ett brett digitalt utbud parallellt med museets övriga verksamhet.
- Bibehålla museet som attraktiv arbetsplats och säkra att framtida kärnkompetenser finns i museet.

Västerbottensteatern AB

Coronapandemin har fått avgörande konsekvenser för scenkonsten, där förlorade biljettintäkter och förändrade publikbeteenden fortsatt kommer att drabba branschen. Inställda föreställningar och ökad digitalisering ändrar hur publik tar del av arrangemang, vilket kan få långsiktiga effekter på efterfrågan av scenkonst.

Västerbottensteaterns verksamhet är nu inrymd i Sara Kulturhus. Inför framtiden behöver hållbara strukturer skapas för snabba omställningar på scenen, och även strävan att bibehålla och utveckla den konstnärliga profilen.

Vad gäller behov av satsningar lyfts permanent stöd för Nordiskt berättarcentrum inklusive den årliga Berättarfestivalen – berättandet har alltid varit starkt på Västerbottensteatern. Personell såväl som material resursförstärkning för att skapa en smidig arbetsprocess i Sara Kulturhus har också identifierats.

Prioriterade insatser i verksamheten:

- Konstnärlig utveckling - Att hitta sätt att skapa oförglömliga teaterupplevelser trots de begränsningar som nu finns
- Digitalisering - För att kunna få till en bra digitalisering krävs personella resurser, kompetensutbildning och utrustning.
- Hållbarhet - Att arbeta på flera ställen samt få till utökade turnéer innebär ökade transporter där det blir viktigt hur dessa transporter genomförs. Den långsiktiga hållbarhet som vi arbetar med just nu handlar också om en tydlighet och struktur i organisation och produktion
- Turnéverksamhet - om VBT skall kunna turnera mera måste de regionala lokalerna rustas upp, teatern måste ges mer stöd för turnékostnader och det regionala arrangörskapet stärkas.

Utöver de bolag som ovan redovisats, så finns det ett behov av att inför kommande budgetprocess se över en indexuppräknings avseende Uminova Innovation AB och Umeå Biotech Incubator. Region Västerbotten är delägare av båda dessa bolag, där ett uppdragsavtal ligger till grund. Översyn av uppdragsavtal pågår.

Återkopplingsrapport

Planeringsförutsättningar 2023–2026

Kollektivtrafikutskottets inspel

Rapport för återkoppling på regionstyrelsens planeringsförutsättningar

Nämndens ska i denna rapport lämna synpunkter och/eller förslag till förändringar i regionstyrelsens planeringsförutsättningar. När rapporten senast ska vara regionstyrelsen tillhanda framgår av tidplanen i planeringsförutsättningarna och den ska då vara behandlad i nämnd. Rapportering ska göras under nedanstående rubriker. Nämndens rapport kommer biläggas som information i tjänsteskrivelsen till Regionfullmäktige vid beslut om Regionplanen.

Nämnden bidrag till fullmäktiges mål och uppdrag

Regionfullmäktige har fastställt mål för mandatperioden (se Planeringsförutsättningar kapitel 2). De övergripande målen är satta inom varje enskilt målområde; Hållbart samhälle, God och jämlik hälso- och sjukvård, Jämlik och attraktiv region. Nedan redogör nämnden för hur den under planeringsperioden avser att bidra till dessa övergripande målområden.

Kollektivtrafikens bidrag till det övergripande målområdet Hållbart samhälle sker genom att den kollektivtrafik som Region Västerbotten finansierar utformas i enlighet med de av Region Västerbotten uppsatta miljömål. Genom utformningen av kollektivtrafiken så att den är attraktiv och tillgänglig så bidrar den till överflyttning till och ökad användning av hållbara färdsätt.

Kollektivtrafikens bidrag till det övergripande målområdet God och jämlik hälso- och sjukvård sker genom att den kollektivtrafik som Region Västerbotten finansierar möjliggör resor mellan regionens sjukhus. Utvecklad trafik till och från Lycksele lasarett och inlandskommunerna såväl som till/från Umeå möjliggör överflyttning till hållbara transportsätt samt förbättrar tillgängligheten för medborgare. Utveckling av den Gemensamma beställningscentralen för serviceresor sker med målsättning att verksamheten ska hålla en god kvalitet och uppnå en ökad grad av samordning. Utökad samverkan med länets kommuner skapar underlag för en hållbar utveckling för länets serviceresor.

Kollektivtrafikens bidrag till det övergripande målområdet Jämlik och attraktiv region sker genom att kollektivtrafiken och uppdrag kopplat till gemensam beställningscentral för serviceresor skapar förutsättningar för att leva och bo i länets olika delar. Kollektivtrafiken binder samman länet vilket bidrar till att skapa goda förutsättningar för länets invånare att kunna arbeta, utbilda sig och ta del av vård och samhällsservice samt kunna resa på fritiden. Kollektivtrafiken bidrar till kompetensförsörjningen i Västerbotten.

Ett fortsatt aktivt påverkansarbete för elektrifiering av Tvärbanan är viktigt för att möjliggöra att persontågstrafiken på den idag ej elektrifierade delen av Tvärbanan ska kunna bedrivas med eltåg.

Bärande för samtliga målområden är samverkan och samspel med Västerbottens kommuner, dels utifrån myndighetsansvar för kollektivtrafiken, dels för att kollektivtrafikens betydelse för länets kommuner skapar behov av ett gemensamt utvecklingsarbete för att skapa förutsättningar att uppnå regionens övergripande målområden.

Regionfullmäktige har antagit Regionalt trafikförsörjningsprogram för Västerbottens län 2020 – 2025. Trafikförsörjningsprogrammets fem målområden omfattar

- en ökad marknadsandel för kollektivtrafiken
- en ökad andel fordonskilometer sker med förnyelsebara drivmedel
- en bibehållen eller utvecklad tillgång till kollektivtrafik mellan länets kommuncentrum och till och från strategiska knutpunkter i norra Sverige
- en kollektivtrafik som är tillgänglig för de flesta personer med funktionsnedsättning
- en prissättning som gör att kollektivtrafiken är attraktiv och tillgänglig för olika grupper.

Arbete för måluppfyllelse av målen i Trafikförsörjningsprogrammet innebär bidrag till måluppfyllelse inom Region Västerbottens övergripande målområden.

Nämndens utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar

Nedan redogör nämnden för vilka utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar man avser genomföra under planeringsperioden.

För att uppnå målen i antaget Regionalt Trafikförsörjningsprogram så sker arbete enligt handlingsplanen SAMÅKOLL (Samarbete för Kollektivtrafikens Återhämtning och Måluppfyllelse) 2022 – (2025). Handlingsplanens arbete sker i arbetsgrupper som har fokus på måluppfyllelse inom ett eller flera av trafikförsörjnings-programmets mål. Handlingsplanen revideras årligen för att innehåll och aktiviteter ska kalibrera mot progress i arbetet och för att även beskriva vilka arbetsgrupper som är aktiverade.

En förändring av ägandet av Norrtåg AB har genomförts per 2022-01-01. Region Västerbotten är därmed direkt delägare av Norrtåg AB. Det förändrade ägandet påkallar utvecklad kontinuerlig dialog med Norrtåg. Genom det direkta delägandet av Norrtåg AB är Region Västerbottens inflytande över bolaget stärkt och rapportering och uppföljning förenklad och förtydligad.

Förstärkt samverkan mellan de fyra nordligaste länens kollektivtrafikmyndigheter och bolag i gemensamma intresseområden såsom exempelvis system och deras förvaltning skapar grund för gemensam utveckling till gagn för länen och kollektivtrafikens resenärer.

Försök med Vindelälvsbussen-konceptet är en utvecklingsinsats som Kollektivtrafik-utskottet ser skulle innebära en utveckling av buss- och mobilitetskoncept samt bussgods som stärker lokalt näringsliv och besöksnäring. Genomförande planeras ske i projektform med viss kontant medfinansiering från Region Västerbotten.

Utveckling av den anropsstyrda allmänna kollektivtrafiken, ringbilarna för att förbättrad funktionalitet avseende bland annat information och beställning.

Nämndens inriktning för kompetensförsörjning

Nedan redogör nämnden för hur den avser att arbeta med att säkra kompetensförsörjningen under planeringsperioden.

Kollektivtrafikutskottet har inga planerade insatser för kompetensförsörjning.

Nämndens plan för hållbar ekonomi och prioriteringar av resurser

Nedan redogör nämnden för hur den under planeringsperioden avser att säkerställa att man når ekonomisk balans och bedriver sin verksamhet inom tilldelade medel.

Planeringsförutsättningar för kollektivtrafiken antas årligen av Regionfullmäktige. Utifrån planeringsförutsättningarna för kollektivtrafiken tas Kollektivtrafikplan för perioden innehållande trafikbeställning för nästkommande år fram och beslutas i Regionala utvecklingsnämnden. Utifrån kollektivtrafikplanen och dess beställning tar Länstrafiken och Norrtåg fram budgetar. Budget från bolagen ligger till grund för Region Västerbottens anslagsnivå för kollektivtrafiken.

Norrtågsstrategin har stor betydelse för den långsiktiga utvecklingen av tågtrafiken och dess finansiering. Processen kopplat till beslut avseende fordonsinvesteringar, trafikomfattning kräver väl utvecklad kommunikation och dialog mellan ägarna av Norrtåg. Västerbotten har ombetts att vara samordnande avseende de beslut som behöver fattas av Norrtågs finansiärer. De beslut som kommer att fattas avseende den framtida tågtrafiken är av stor betydelse både för den regionala utvecklingen, men innebär även betydande åtaganden från Region Västerbotten avseende finansiering av tågtrafik. En god intern förankring behöver finnas för att tillförsäkra en långsiktigt hållbar utveckling av tågtrafiken.

Effekterna av Covid-19 pandemin skapar fortsatt osäkerhet kring hur resandeutveckling och resandemönster ser ut 2023. I dialog med mellan Länstrafikbolaget och Region Västerbotten så sker budgetering av intäkter utifrån gemensamma analyser. Utvecklingen av drivmedelspriserna kommer om de fortsatt ligger kvar på samma nivå att innebära ökade kostnader för trafiken. Detta kan skapa möjligheter till en överflyttning från bil till kollektivtrafik, men detta förutsätter att produkten och prissättningen bedöms attraktiv i jämförelse. Detta tydliggör ytterligare vikten av ett aktivt arbete med priser och produkter som kommer att initieras under 2022.

Nämndens investeringsplanering

Nedan kan nämnden kommentera investeringsplanen i planeringsförutsättningarna. Nämnden ska kommentera investeringsplanens effekt på driftbudgeten och om underskott befaras, hur man avser att säkerställa att investeringsplanens effekter ryms inom tillgängligdriftbudget.

Länstrafiken i Västerbotten ska för att säkerställa god planering inför kommande investeringar ta fram en investeringsprognos för bolaget. Vid framtagande av investeringsbudget 2023 kommer även prognos för 2024 och 2025 att tas fram.

Nämndens övriga synpunkter

Nedan kan nämnden lämna övriga synpunkter på regionstyrelsens planeringsförutsättningar

Regionfullmäktiges beslut om förändrad organisation innebär att kollektivtrafikutskottet upphör från och med 2023 och att regionala utvecklingsnämndens arbetsutskott ersätter kollektivtrafikutskottet i beredningen inför regionala utvecklingsnämnden. Utifrån kollektivtrafikens betydelse inom många av de måluppfyllelse av RUS och

Regionplan önskar utskottet lyfta vikten av att den beredande funktion som nu övertas av arbetsutskottet sker på ett sådant sätt att kollektivtrafikfrågorna förvaltas väl.

Återkopplingsrapport

Planeringsförutsättningar 2023 – 2026

Kulturutskottet

Rapport för återkoppling på regionstyrelsens planeringsförutsättningar

Nämndens ska i denna rapport lämna synpunkter och/eller förslag till förändringar i regionstyrelsens planeringsförutsättningar. När rapporten senast ska vara regionstyrelsen tillhanda framgår av tidplanen i planeringsförutsättningarna och den ska då vara behandlad i nämnd. Rapportering ska göras under nedanstående rubriker. Nämndens rapport kommer biläggas som information i tjänsteskrivelsen till Regionfullmäktige vid beslut om Regionplanen.

Nämnden bidrag till fullmäktiges mål och uppdrag

Regionfullmäktige har fastställt mål för mandatperioden (se Planeringsförutsättningar kapitel 2). De övergripande målen är satta inom varje enskilt målområde; Hållbart samhälle, God och jämlik hälso-och sjukvård, Jämlik och attraktiv region. Nedan redogör nämnden för hur den under planeringsperioden avser att bidra till dessa övergripande målområden.

Kulturutskottet bidrar till fullmäktiges målområde **Hållbart samhälle**;

- Västerbotten har trygga invånare med inflytande och delaktighet och ett rikt samt aktivt kultur- och föreningsliv
- Västerbotten är det barnvänligaste länet

Region Västerbotten ska genom helhetssyn, initiativtagande och strategisk medfinansiering bidra till förnyelse, mångfald och utveckling av kulturverksamheter och kulturprojekt. Region Västerbotten ska också bidra till måluppfyllelsen av de regionala kulturpolitiska målen genom kulturverksamheter i förvaltning och kulturbolag som Region Västerbotten är delägare i, övriga regionala kulturverksamheter som får anslag från Region Västerbotten och genom strategisk projektf finansiering.

Till det kommer att Region Västerbotten har ansvaret för att fördela det statliga och regionala anslaget till regional kulturverksamhet i länet. De statliga medlen regleras i Förordning (2010:2012) om fördelning av vissa statsbidrag till regional kulturverksamhet. Kvantitativa och kvalitativa redovisningar görs årligen för de regionala kulturverksamheter som ingår i kultursamverkansmodellen via kulturdatabasen. I redovisningarna följs verksamheternas utvecklingsområden och kulturplanens insatsområden upp. Underlagen sammanställs av Region Västerbotten till Kulturrådet i enlighet med gällande förordningar och riktlinjer.

Region Västerbotten har ett särskilt ansvar för det som i planen kallas insatsområden, dessa områden är de viljeriktningar som politiken beslutat om att den regionala kulturen ska verka för. Ett insatsområde omfattar aldrig enbart en aktör utan utgörs av ett behov som flertalet målgrupper eller aktörer identifierat och gemensamt ansvarar för att bidra till. För att kunna driva kulturutvecklingen i antagen riktning behöver Region Västerbotten vara ledande eller samordnade inom vissa områden, särskilt följa upp, synliggöra och verka för externa resurser inom andra. Detta synliggörs i nedanstående återkoppling rörande; utvecklingsinsatser och verksamhetsförändringar, inriktning för kompetensförsörjning samt plan för hållbar ekonomi och prioritering av resurser.

Nämndens utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar

Nedan redogör nämnden för vilka utvecklingsinsatser och planerade verksamhetsförändringar man avser genomföra under planeringsperioden.

För att uppnå målen i antagen regional kulturplan (2020 – 2023) ska det finnas förutsättningar att bedriva verksamhet som erbjuder alla invånare ett brett kulturutbud av hög kvalitet, där allas rätt att få skapa och utöva kultur värnas. Att bidra till den konstnärliga förnyelsen är också angeläget. Därför ska verksamheten skapa möjligheter att utveckla de redan regionalt finansierade verksamheterna men det ska också skapas utrymme för nya aktörer att verka.

- **Samisk kulturutveckling**

Västerbotten ligger i traditionellt samiskt område, Sápmi. urfolket samernas kultur och kulturarv är en viktig del av norra Sveriges samlade kulturuttryck och insatser som tillgängliggör och synliggör urfolket samernas kultur inom befintliga och nya strukturer i kultursektorn är särskilt angeläget, bland annat i form av etablering av samiska centra. Ambitioner för den samiska kulturutvecklingen formuleras förutom i den regionala kulturplanen även i det politiska positionspaperet Kultur i Norr. Region Västerbotten stödjer idag utveckling i såväl kust, skogsland som fjällen genom insatser i Umeå, Lycksele och Tärnaby. Mest prioriterat är förstärkning av det nystartade samiska centret Aejlies i Tärnaby som behöver en säkerställd samfinansiering med kommun och statliga myndigheter.

- **Stärkt ideell sektor och utjämnade villkor för barn och unga**

I Myndigheten för Kulturanalys senaste uppföljning av de nationella kulturpolitiska målen lyfts att målet om allas möjlighet att delta i kulturlivet inte är uppfyllt. Särskilt betonas civilsamhällets roll för ett vitalt kulturliv som ska främja allas rätt till kulturupplevelser, bildning och möjligheten att utveckla sina skapande förmågor. Pandemin har visat hur viktig och samtidigt skör den ideella kultursektorn är. Samtidigt är civilsamhällets aktörer den del av kultursektorn som tilldelas minst resurser. Civilsamhällets situation är att olika verksamheter har påverkats på skilda sätt. Det beror på verksamhetsinriktning, finansieringsform och målgrupp för verksamheten. Vissa organisationer har kunnat ställa om till digitala aktiviteter medan andra har haft svårt på grund av att medlemmarna inte haft tekniska förutsättningar. Det finns en farhåga att ett förlorat engagemang hos hela generationer skett, vilket påverkar både deltagande i, och utförandet av kulturella aktiviteter. Kulturutövandet är viktigt och centralt i många ungas liv och det utgör en stor del i rätten till en aktiv fritid. Kulturlivets betydelse framhålls även i FN:s konvention SOU 2021:77 som bland annat lyfter fram barnets rätt att till fritt och till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet. Kultursektorn står i och med krisen inför ett betydande kompetenstapp som riskerar att ha en negativ inverkan på framtida möjligheter att uppnå de nationella kulturpolitiska målen. För kulturens återstart och samhällets långsiktiga välmående är det viktigt att de kulturella kompetenserna finns kvar inom kulturområdet. Exempelvis har barn och ungas möjlighet att delta i och ta del av kulturlivet på sin fritid och i skolan minskat under pandemin.

Sammantaget finns således ett behov av att utifrån dessa nya förutsättningar utveckla stödstrukturer som bidrar till att återuppta engagemanget inom den ideella sektorn men också skapa förutsättningar för målgruppen barn och ungas deltagande i kulturlivet. Insatserna är angelägna utifrån både ett kulturpolitiskt perspektiv men också ur ett folkhälsopolitiskt sådant. Regionstyrelsens beslut RS 1436-2021 att tilldela 1 mkr under 2022 till kulturföreningar i Västerbotten var ett viktigt initiativ som bör permanentas.

Verksamhetsförändringar

Beslut om överflyttning av tidigare landstingets konstverksamhet och funktionens ansvar/ uppdrag till regional kulturverksamhet togs i början på 2020, övertagandet skedde från och med den 1 mars 2020, vilket också avsåg de avsatta medel som finns för denna verksamhet. Verkställigheten beslutades av regiondirektören. Funktionen för offentlig konst arbetar med konstnärliga gestaltningar i Region Västerbottens lokaler och miljöer. Konstverken och de gestaltade miljöerna har lång livslängd och ingår i länets gemensamma kulturarv. De erbjuder allmänheten möjlighet att möta och ta del av konst i vardagen och på andra platser än i utställningslokaler. Funktionen ansvarar för inköp, förvaltning och utplacering av Regionens konstsamling som idag omfattar cirka 18 000 verk. De äldsta verken är omkring 100 år gamla – den allra största andelen verk är över 40 år gamla. Kontinuerliga inköp av professionell samtida konst och konsthantverk är en viktig del av verksamheten. Sammanlagt har ungefär 250 gestaltningsuppdrag till konstnärer genomförts genom åren. Funktionen för offentlig konst verkar för att verkställa Regionens principbeslut gällande tillämpning av 1%-regeln vid om- och nybyggnation av regionens fastigheter. När Regionen investerar i fastigheter ska en procent bestå av investeringar i konst i samband med beslutade byggprojekt. (1%-regeln har sedan den antogs 1937 av Sveriges Riksdag varit vägledande för kommuner och landsting regioner i arbetet med konstnärlig gestaltning när det offentliga bygger.) Att upprätthålla ett register med information om samtliga verk och dess aktuella placering samt regelbundet inventera konstinnehavet ingår i uppdraget samt att bibehålla konstens ekonomiska, estetiska och kulturhistoriska värde. Bokföringsmässigt är konst inte en kostnad utan en investering. Den avskrivs inte utan förväntas finnas kvar under lång tid.

Nämndens inriktning för kompetensförsörjning

Nedan redogör nämnden för hur den avser att arbeta med att säkra kompetensförsörjningen under planeringsperioden.

Region Västerbottens kulturverksamhet har i dagsläget klarat sin kompetensförsörjning väl och har också möjlighet att ta emot studenter från omgivande universitet. Verksamheten har däremot stora behov av intern kompetensutveckling inom prioriterade områden. Det finns ett uttalat behov att öka kompetensen inom barnrätt i praktiken vilket förutom den nytta det gör i länet också villkoras hårdare för att kunna ta del av statliga anslag. Regional kulturverksamhet vill också verka för att hitta finansieringsmöjligheter inom de europeiska program för finansiering av kultur. I dagsläget finansieras länets kultur av kommunala, regionala och nationella medel, mycket sällan tas något hem från EU:s olika utlysningar.

Nämndens plan för hållbar ekonomi och prioriteringar av resurser

Nedan redogör nämnden för hur den under planeringsperioden avser att säkerställa att man når ekonomisk balans och bedriver sin verksamhet inom tilldelade medel.

Anslag inom kultursamverkansmodellen

Den regionala kulturplanen är en överenskommelse mellan stat och region om att gemensamt bidra till en stabil kulturell infrastruktur i landets regioner. Kulturplanen ska innehålla uppgifter om statlig, regional, kommunal och annan finansiering. Kulturrådet har bedömt att eftersom det endast är den egna finansieringen som en region råder över, så är det endast denna som ska ligga till grund för Kulturrådets beslut om verksamhetsbidrag

Från och med 2020 begär Kulturrådet in ett standardiserat underlag från regionerna i samband med den årliga framställan om verksamhetsbidrag. I underlaget ska regionen förutom att ange den totala regionala finansieringen av kultursamverkansmodellens sju områden fördelat på verksamheter även ange hur mycket verksamhetsbidrag regionen ansöker om och vad i detta som utgör uppräknings och vad som utgör förstärkning. Kulturrådets styrelse beslutade 2020 inför beslut om medel att tillämpa följande huvudprincip:

- Under förutsättning att huvudmannen för den regionala kulturplanen ökar sin finansiering i förhållande till föregående år ökar Kulturrådet det statliga bidraget.
- Om huvudmannens insats ligger på samma nivå som föregående år lämnar Kulturrådet samma stöd som föregående år.
- Vid en sänkning av huvudmannens ekonomiska insats sänker även Kulturrådet bidraget.

Regionen har ett ansvar att bedriva utveckling där regionala variationer ges plats, här behöver regionen kunna driva på utveckling och resurs-sätta den typ av insatser som på sikt kan utgöra en del av fördelningsmodellen och därmed generar utökade statliga anslag till regionen, i enlighet med angiven huvudprincip.

Regionens delägda kulturbolag

Kulturutskottet ska svara för att samordna och förbereda ägarsamråden avseende bolagen inom kulturområdet. För att främja en utvecklad och mer ändamålsenlig beredning inför ägardialog om de delägda kulturbolagens långsiktiga förutsättningar samt strategiska utmaningar och styrkor (se andel för respektive bolag), kommer särskilt fokus att läggas på detta vid verksamhetsdialoger med bolagen. De delägda kulturbolagen ifråga är Norrlandsoperan AB (60 %), Västerbottensteatern AB (60 %), Skogsmuseet i Lycksele AB (49 %), Västerbottens museum AB (40 %) samt Skellefteå museum AB (40 %).

Regionala projektmedel kulturområdet

De anslag som kultursamverkansmodellen innefattar finansierar de regionala verksamheter som inryms i modellen. Verksamheterna bedriver en stabil kulturell verksamhet inom respektive kulturområde i linje med uppdragsbeskrivningar, ägardirektiv eller motsvarande. De utvecklingsambitioner som verksamheterna beskriver i den regionala kulturplanen täcks däremot inte av anslagen utan förutsätter i de flesta fall någon form av projektfinansiering. I Region Västerbotten finns idag inga särskilda utvecklingsmedel som riktar sig till kulturella verksamheter, för etablerade eller nya aktörer. Möjligheten för exempelvis kommunala aktörer att initiera mellankommunala projekt som möter gemensamma behov inom kulturområdet är också mycket begränsat till skillnad från andra politikområden. Samtidigt är den regionala kulturplanen en del av den regionala utvecklingsnämndens mer omfattande planarbete, med många involverade aktörer som gemensamt identifierat särskilda gemensamma samverkansbehov i vår region.

Projekt som innebär utveckling av regionens kulturella infrastruktur inryms inte inom de mer tillväxtorienterade 1;1 anslaget, även om projekten i sig har bäring mot den regionala utvecklingsstrategin, vilket är en förutsättning för att ta del av medlen. De aktörer som i den kulturella sektorn kvalificerar sig att söka om stöd är de som avser att vara verksamma, eller har kopplingar till de kulturell och kreativa näringarna (KKN).

Olika nationella myndigheter, särskilt Statens kulturråd, utlyser projektbidrag årligen inom olika konstområdesspecifika-, eller tematiskt prioriterade områden. Här förväntas det finnas en regional medfinansiering. Region Västerbotten har en begränsad möjlighet att växla upp de statliga projektmedlen, något som skulle möjliggöras genom öronmärkta medel för utvecklingsprojekt inom kulturområdet. Särskilt angeläget blir detta i och med de utökade resurser som finns inom ramen för olika EU-program som exempelvis Horizon, Kreativa Europa etc. Det finns över 25 EU-program som är möjliga att söka projekt ur enligt Kreativa Europas sammanställning. En utökad möjlighet, och intresse, från kulturaktörers sida att ansöka om EU-medel ställer krav på Region Västerbottens kapacitet att bidra med stöd.

I samband med att Regionförbundet Västerbotten läns bildades överfördes cirka 13 mkr i regionala projektmedel, motsvarande dagens Regionala utvecklingsmedel (RUM). Cirka 6,5 mkr av dessa beviljades till projekt inom kulturområdet (Vid Västerbottens läns landsting, initialt i Regionförbundet). De regionala utvecklingsmedlen har över tid krympt och motsvarar nu cirka 4,5 mkr, varav cirka 2 - 2,5 mkr beviljas till kulturprojekt årligen.

Nämndens investeringsplanering

Nedan kan nämnden kommentera investeringsplanen i planeringsförutsättningarna. Nämnden ska kommentera investeringsplanens effekt på driftbudgeten och om underskott befaras, hur man avser att säkerställa att investeringsplanens effekter ryms inom tillgängligdriftbudget.

Kulturutskottet har inga synpunkter på nämndens investeringsplanering

Nämndens övriga synpunkter

Nedan kan nämnden lämna övriga synpunkter på regionstyrelsens planeringsförutsättningar

- ***Folkbildningens roll det regionala utvecklingsarbetet***

Västerbotten har en stark folkbildningstradition och organiserar och finansierar en stor del av amatörculturen i regionen, med sin lokala förankring och geografiska spridning når den en stor del av befolkningen. I enlighet med den regionala kulturplanen finns ett behov av att tydliggöra och stärka folkbildningens roll i det regionala utvecklingsarbetet och dess betydelse för den framtida kompetensförsörjningen i länet.

Västerbottens sex folkhögskolor spelar en viktig roll för människors livslånga lärande och bildningen. För individen kan skolformen vara avgörande för att hitta studiemotivation, få högskolebehörighet och utvecklas. Folkbildningens integrationsfrämjande arbete, kompetensförsörjningen och förmåga att snabbt ställa om på områden där det råder brist på arbetskraft är betydelsefull för regionen.

Regionens fem rörelse- och stiftelseägda folkhögskolor har under flera år larmat om den ekonomiska situationen liksom de utmaningar man står inför. Region Västerbottens skulle behöva göra en systemförändring i anslagsfördelningen och i stället för att som idag ge ett fast anslag, följa SKR`s rekommendation om ett deltagarveckor styrt system som också uppräknas enligt densamma.